

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ: СТИМУЛЮВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЧЕРЕЗ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАБРУДНЮВАЧІВ

Рагуліна А.О.,

здобувачка вищої освіти освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 Облік і оподаткування

nastyia.ragulina.2004@gmail.com

Миколаївський національний аграрний університет

***Анотація:** У статті розглянуто важливий інструмент у сучасному управлінні – екологічне оподаткування, яке покращує сталий розвиток і зменшує вплив людської діяльності на навколишнє середовище. Стаття досліджує основні переваги екологічного оподаткування, включаючи зниження викидів, підтримку чистих технологій, підвищення прибутковості відновлювальних джерел енергії та фінансування охорони довкілля. Також наголошується на важливості обережного впровадження цього інструменту з урахуванням соціальних аспектів. Застосування екологічного оподаткування встановлює баланс між економічними та екологічними цілями та сприяє збереженню природних ресурсів і зменшенню негативного впливу на довкілля.*

***Ключові слова:** оподаткування, екологія, біорізноманіття, тенденції, збереження, розвиток.*

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається з численними екологічними проблемами, включаючи забруднення повітря, води та ґрунту, виснаження ресурсів і зміну клімату. Ці проблеми ставлять під загрозу здоров'я людей, природні екосистеми та загальну життєздатність нашої планети. Для боротьби з цими проблемами та сприяння сталому розвитку велике значення має екологічне оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування екологічного оподаткування в країні та його вплив на збереження навколишнього середовища розглядали у своїх працях такі вітчизняні науковці, як Васильєва Н.С., Іванюта С. П. [1], Нікола С.О., Якушенко Л. М. [1], Швець Ю. О. та інші. Але залишаються не до кінця вирішеними питання стимулювання сталого розвитку через оподаткування забруднювачів.

Мета статті полягає у дослідженні переваг застосування в Україні екологічного оподаткування, який стимулює сталий розвиток і слугує збереженню навколишнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. У звіті Міжурядової групи експертів зі зміни клімату, складеному 234 вченими з 66 країн, вказано, що підвищення температури клімату відзначається як небачене протягом останніх 2 тисяч років [1, с.6].

У 2019 р. концентрації CO₂ в атмосфері були вищими, ніж будь-коли протягом останніх 2 мільйонів років, а концентрації метану та оксиду азоту перевищили рівень, зафіксований протягом останніх 800 тисяч років [2] (рис. 1).

Екологічне оподаткування, також відомо як «зелене оподаткування» або «еко-податки», є ефективним інструментом для стимулювання сталого розвитку та зменшення викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище. Основна ідея полягає в тому, щоб накласти податок на екологічно шкідливі види діяльності, виробництва і споживання, тим самим збільшуючи вартість цих дій і сприяючи зменшенню їх обсягів [3].

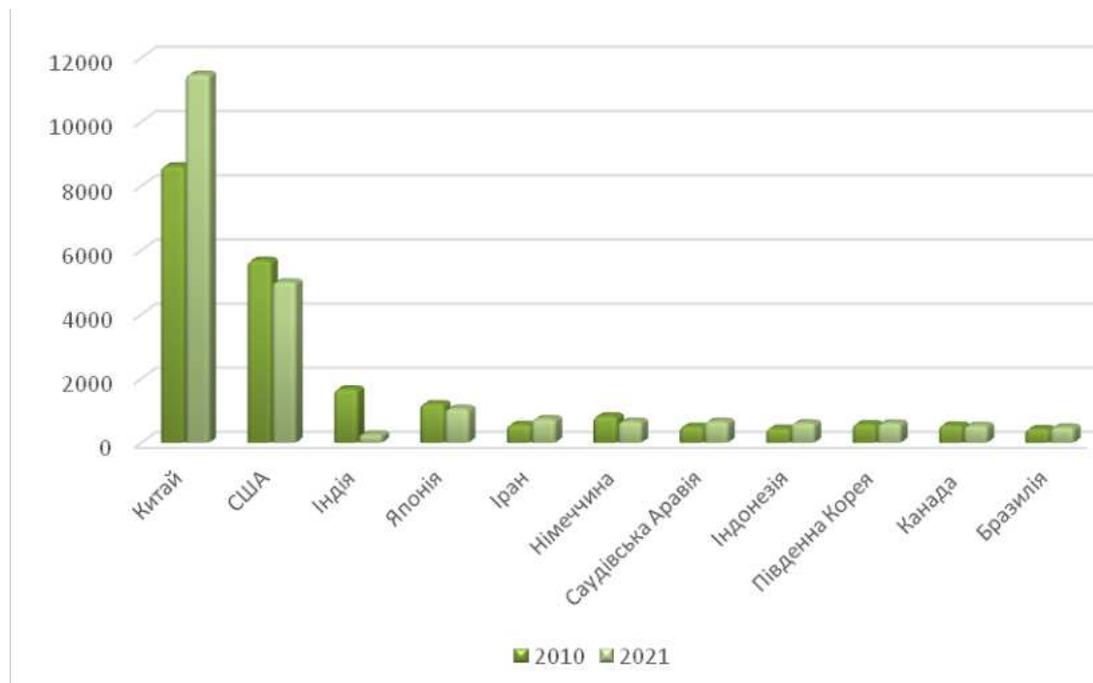

Рисунок 1 – Викиди CO₂ у 2010-2021 рр., млн т

Джерело: побудовано автором з використанням даних [2].

Екологічне оподаткування має кілька ключових переваг, які сприяють сталому розвитку:

1) Зниження викидів: оподаткування стосується великих підприємств та особливо зменшує викиди шкідливих речовин в атмосферу та водні джерела, так як це приносить збиток підприємствам;

2) Підтримка чистих технологій: «зелені податки» стимулюють розробку і впровадження чистих інноваційних технологій, що зменшують негативний вплив на навколишнє середовище і сприяють сталому розвитку;

3) Збільшення прибутковості відновлювальних джерел енергії: забруднювачі енергії оподатковуються, тоді як відновлювальні джерела енергії, такі як сонячна і вітрова, можуть отримувати податкові пільги, що сприяють їх розвитку та використанню;

4) Фінансування заходів з охорони довкілля: збільшення надходжень від екологічних податків може бути використано для фінансування заходів з охорони довкілля, включаючи відновлення екосистем, водоохоронні заходи та збереження біорізноманіття [3, с. 22].

Потрібно враховувати те, що екологічне оподаткування має бути впроваджене обережно і з урахуванням соціальних аспектів, щоб не нанести збитків різним групам населення.

Однак при правильному впровадженні екологічного оподаткування можна досягти балансу між економічними та екологічними цілями, стимулювати сталий розвиток і зменшити негативний вплив на довкілля.

За останні роки багато країн вже успішно впровадили різні види екологічного оподаткування і отримали позитивні результати. Це дозволило їм зменшити викиди, сприяло впровадженню інновацій і збереженню природних ресурсів.

Також важливо підкреслити, що екологічне оподаткування може бути інструментом для сприяння виконання міжнародних зобов'язань щодо боротьби зі зміною клімату та збереженням біорізноманіття.

Під час повномасштабної війни проблематично відстежити актуальну інформацію щодо екоподатків. Тому розглянемо статистику за 2019-2021 роки у форматі стислої інфографіки. Насамперед звернемо увагу на класифікацію

доходів бюджету за даними в період від 1 січня по 31 грудня 2021 року, млн грн (рис.2).

Рисунок 2 – Класифікація доходів бюджету, млн грн

Джерело: побудовано автором з використанням даних [4].

До ТОП- 10 підприємств, які сплачують екологічний податок, відносять підприємства, які представлені у табл.1.

Таблиця 1 Найбільші платники екологічного податку в Україні

Платник податків	Сплачено, грн
ДП "НАЕК "ЕНЕРГОАТОМ"	1 037 006 260
АТ "ДТЕК ЗАХІДЕНЕРГО"	686 689 900
ПАТ "ЦЕНТРЕНЕРГО"	506 121 840
АТ "ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО"	393 511 400
ТОВ "ДТЕК СХІДЕНЕРГО"	372 896 360
ПАТ "АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ"	339 485 030
ПРАТ "ММК ІМ. ІЛІЧА"	236 697 590
ПРАТ "ПІВНІГЗК"	148 112 080
ПРАТ "ПОЛТАВСЬКИЙ ГЗК"	139 436 910
ПРАТ "ІНГЗК"	99 620 150

Найбільшим платником цього податку є Енергоатом, хоча забруднення радіацією є лише потенційною загрозою. Як відомо, ТЕС на вугіллі є найбільшими забруднювачами атмосферного повітря в країні.

У 2019 р. було зареєстровано надходження до держбюджету на суму 6,1 мільярда гривень від сплати екологічних податків, зокрема: 2,7 мільярда гривень — за викиди у повітря, 0,2 мільярда — за забруднення водних об'єктів, 1,3 мільярда — за розміщення відходів, 1,1 мільярда — за створення та зберігання радіоактивних відходів, і 1 мільярд — за викиди у повітря двоокису вуглецю [5].

У 2020 р. дохід від екологічних податків знизився і становив 5,4 мільярда гривень. Протягом січня-листопада до державного бюджету надійшло 5,9 мільярда гривень, з яких 2,2 мільярда були отримані за викиди у повітря, 0,2 мільярда гривень за забруднення водних ресурсів, 1,4 мільярда гривень за розміщення відходів, 1 мільярд гривень на створення та зберігання радіоактивних відходів, і 1,2 мільярда гривень на викиди CO₂ [5].

Висновки. Отже, екологічне оподаткування є однією з ключових складових в реалізації концепції сталого розвитку. Воно сприяє економічному зростанню, зниженню екологічних ризиків і покращенню якості життя населення. Важливо, щоб країна продовжувала розвиватися та вдосконалювати свої екологічні дані, враховуючи конкретні умови та завдання кожного регіону та підприємства. Слід зауважити, що успішне впровадження екологічного оподаткування вимагає обережного підходу, урахування соціальних і економічних аспектів, а також співпраці всіх суб'єктів суспільства. За допомогою правильно спроектованих податків і стимулів, ми можемо знизити сприяння екологічним ризикам та забезпечити стале співіснування людини та природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванюта С. П., Якушенко Л. М. Європейський зелений курс і кліматична політика України. Нац. ін-т стратег. дослідж., 2022. URL: <https://doi.org/10.53679/niss-analytrep.2022.12>.

2. Global CO₂ emissions by country 2021. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/270499/co2-emissions-in-selected-countries/>.

3. Environmental taxation: world experience and challenges for Ukraine / I. Svytnous et al. Investytsiyi: praktyka ta dosvid. 2021. No. 15. P. 19. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.15.19>.

4. Екологічні податки України Інформація щодо сплати до Зведеного бюджету України по платниках - суб'єктах природних монополій та платників рентної плати за користування надрами. SaveEcoBot. URL: <https://www.saveecobot.com/analytics/ecotaxes>.

5. Скільки надходить коштів від сплати екологічних податків. Слово і Діло. 2022. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/01/19/infografika/finansy/skilky-nadxodyt-koshtiv-splaty-ekolohichnyx-podatktiv>.

***Abstract:** The article discusses an important tool in modern management - environmental taxation, which improves sustainable development and reduces the impact of human activity on the environment. The article examines the main benefits of environmental taxation, including reducing emissions, supporting clean technologies, increasing the profitability of renewable energy sources, and financing environmental protection. It also emphasizes the importance of careful implementation of this tool, taking into account social aspects. The application of environmental taxation establishes a balance between economic and environmental goals and contributes to the conservation of natural resources and the reduction of negative impact on the environment.*

***Key words:** taxation, ecology, biodiversity, trends, conservation, development.*

Науковий керівник - Бурковська А.В.
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет